

Klapání Roztockého mlýna zastavili po staletích až nacisté. Dnes připomíná dávnou historii mlynářství

04. 03. 2021 15:07

Nahlédnout do historie mlynářství v regionu je možné v jednom z mála dochovaných podkrkonošských zařízení tohoto typu: ve starém potočním mlýně v Roztokách u Semil. Leží na Staroveském potoce, pramenícím pod Vysokým nad Jizerou v romantickém Fiedlerově údolí.

„Dnes známe všichni mouku už jen úhledně zabalenou do papírového sáčku v regálech obchodů. Vlastně nás možná ani nenapadne přemýšlet o tom, co všechno se musí stát, aby byla z obilí mouka. Právě starý mlýn je k takovému poznání to nejlepší místo,“ uvedla Květa Vinklátová, náměstkyně pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch Libereckého kraje.

Kdysi na Staroveském potoce stávaly čtyři mlýny, jeden z nich vyhořel ještě za první republiky, dnes už stojí pouze jeden – číslo popisné 42. Údolí nese jméno slavného mlynářského rodu Fiedlerů, který na tomto mlýně provozoval mlynařinu nepřetržitě tři století.

Prvním mlynářem z rodu Fiedlerů, který si mlýn od vrchnosti pronajal v roce 1685, byl Mikuláš Fiedler. Mlýn mlel pouze námezdně a obsluhu mlýna prováděl vždy mlynář se synem, kterého sám vyučil. Mlynářské řemeslo si tedy Fiedlerové předávali z otce na syna od roku 1685 až do roku 1941.

Raritou mezi bývalými mlýny na Staroveském potoce byl fakt, že mlýn v Roztokách od samého počátku až do nuceného zastavení v roce 1941 pohánělo vodní kolo na vrchní vodu zvané korečník. Vodní kolo mělo v průměru 4,5 m a jeho výkon byl 7 koňských sil. Roční kapacita mlýna se pohybovala v rozmezí 1000 až 1500 q žita.

Mlýn prodělal řadu změn ve vnitřním zařízení, i co se vzhledu samotné budovy týče. Ve druhé polovině 19. století zde vznikly brusírna skleněných kroužků a pekařství. Z žitné mouky se pekli chléb – sedláci přivezli do mlýna obilí k semletí a pak si odebírali podle potřeby chleba, který se

pekli každý den kromě neděle. Chléb se koňským povozem rozvážel do okolních obcí: do Staré Vsi, Vysokého nad Jizerou a Tříčce. Mlýn byl vybaven dvěma pískovcovými kameny. V roce 1910 byla zakoupena válcová stolice, čímž se kapacita mlýna zvýšila.

Protektorátní ministerstvo zemědělství zastavilo provoz mlýnů na Staroveském potoce vyhláškou ministerstva zemědělství ze dne 12. listopadu 1941. Strojní zařízení bylo zapečetěno a pravidelně kontrolováno gestapem. Roztocký mlýn tak dlouhé čtyři roky stál a veškeré zařízení mlýna značně utrpělo.

Po porážce Německa v roce 1945 se malé podkrkonošské mlýny navzdory nadějím svého znovu zprovoznění nedočkaly. Přišlo znárodnování a s ním jejich zánik. Z mlynářů se po válce stali pomocní dělníci putující z továrny do továrny. Poslední zdejší mlynář Bohumil Novotný nakonec skončil jako družstevník.

Jeho syn Bohumil po roce 1990 zahájil náročnou rekonstrukci mlýna a jeho zařízení. Dnes tak díky němu lze v poslední dochované mlýnské budově na Staroveském potoce poodhalit kus historie podkrkonošského mlynářství a pecnářství.